

NORGES HØYESTERETT

Den 14. juni 2007 avsa Høyesterett dom i

HR-2007-01068-A, (sak nr. 2007/280), straffesak, anke,

Den offentlige påtalemyndighet (førstestatsadvokat Morten Holmboe)

mot

A (advokat Gunnar K. Hagen)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Endresen**: Saken gjelder straffutmåling, særlig spørsmål om bruk av samfunnsstraff, for 41 år gammel tidligere ustraffet mann som ved to anledninger transporterte i alt 4,7 kilo hasj fra Oslo til Trondheim.
- (2) A ble den 19. mai 2006 satt under tiltale for overtredelse av straffeloven § 162, første og andre ledd. Grunnlaget for tiltalen var at han
 - a) i perioden lørdag 5. november – søndag 6. november 2005, på strekningen Oslo – Trondheim transporterte minst 1 kilo hasj;
 - og
 - b) i perioden torsdag 8. – fredag 9. desember 2005, på strekningen Oslo – Trondheim, transporterte ca. 3,74 kilo hasj.
- (3) Trondheim tingrett avsa 27. september 2006 dom som for A hadde slik domsslutning:
 - ”1. A, født 00.00.1965, dømmes for to overtredelser av straffeloven § 162 første og annet ledd sammenholdt med straffeloven § 62 første ledd til en straff av fengsel i 1 – ett – år med fradrag av 12 – tolv – dager utholdt varetekt.
 2. A dømmes til å tåle inndragning av kr 6 000 – sekstusen kroner, jf. straffeloven § 34. Beløpet tilfaller statskassen.

3. **A dømmes til å betale saksomkostninger til det offentlige med kr 3 000 – tretusen kroner.”**

- (4) A anket dommen til Frostating lagmannsrett. A hadde for tingretten avgitt full tilståelse, og anken gjaldt straffutmålingen.
- (5) Frostating lagmannsrett avsa 15. januar 2007 dom med slik domsslutning:
- ”I tingrettens dom gjøres den endring at straffen settes til samfunnsstraff i 348 – trehundreogførtiåtte – timer, jf. straffeloven § 28a. Gjennomføringstiden skal være 1 – ett – år. Den subsidiære fengselsstraffen settes til fengsel i 1 – ett – år, med fradrag for 12 – tolv – dager i varetekt.”**
- (6) Lagmannsrettens dom ble avsagt under dissens, idet en av fagdommerne stemte for å forkaste anken.
- (7) Lagmannsrettens dom ble av påtalemyndigheten påanket til Høyesterett. Det gjøres gjeldende at sterke allmennpreventive hensyn tilsier at det fastsettes en ubetinget fengselsstraff, og at det på grunnlag av Høyesteretts praksis ikke er rom for bruk av samfunnsstraff.
- (8) *Jeg er kommet til at anken fører frem.*
- (9) A er funnet skyldig i de forhold som omfattes av tiltalebeslutningen. Han har ved to anledninger som kurer fraktet hasj fra Oslo til Trondheim. Den første turen omfattet minst 1 kilo. Da han i desember 2005 ble pågrepet, hadde han med seg 3,74 kilo. Ved begge turer hadde A den samme oppdragsgiver, som også var den som skulle motta partiene i Trondheim. A som hadde økonomiske problemer, tok selv et initiativ for å oppnå oppdrag. Han mottok 6 000 kroner for det første oppdraget, og det samme vederlag var avtalt for det oppdrag som ble avbrutt ved at han ble pågrepet.
- (10) Frem til lovendring 20. mai 2005 som trådte i kraft den 1. januar 2006, var det som utgangspunkt ikke anledning til å benytte samfunnsstraff når det aktuelle straffebud, som straffeloven § 162 andre ledd, hadde en strafferamme på mer enn 6 år. Det var likevel anledning til å anvende samfunnsstraff når det, som i denne saken, forelå uforbeholden tilståelse, jf. straffeloven § 59. Ved lovendringen ble det gitt en alminnelig anledning til å idømme samfunnsstraff når det ellers ikke ville ha blitt idømt strengere straff enn fengsel i 1 år og hensynet til straffens formål ikke taler mot en reaksjon i frihet, jf. straffeloven § 28 a. Det ble dessuten åpnet for samfunnsstraff også om den alternative straff ville vært strengere, men det kreves da at ”sterke grunner” taler for at samfunnsstraff idømmes. Samlet sett må det nye regelsettet sees som en viss liberalisering. Lovendringen var trådt i kraft da saken ble behandlet i tingretten, og etter mitt syn vil det være riktig å bygge avgjørelsen på de nye reglene, jf. straffeloven § 3 andre ledd første punktum.
- (11) Den alternative straff i denne saken overstiger ikke fengsel i 1 år, og det er følgelig ikke et selvstendig vilkår for anvendelse av samfunnsstraff at ”sterke grunner” tilsier dette, men vurderingen blir ikke mye forskjellig når det er tale om straffbare forhold som ligger helt opp til den grense som er satt i § 28 a. Både flertallet og mindretallet i lagmannsretten bygget likevel på at det krevdes ”sterke grunner” for å anvende samfunnsstraff, men dette var altså uten betydning for lagmannsrettens dom.

- (12) Lagmannsrettens flertall angir utgangspunktet for straffutmålingen slik:

”Flertallet understreker at det foreligger sterke almenpreventive grunner som tilsier en streng straffereaksjon i denne saken. A påtok seg to kureroppdrag, vel vitende om at det var narkotika han transporterte. Det viser et fast forsett om å begå alvorlige straffbare forhold. Videre påtok han seg oppdragene av rent økonomiske motiv, og det dreide seg om et ganske betydelig kvantum hasj ment for videresalg.”

- (13) Et slikt utgangspunkt samsvarer godt med det som er lagt til grunn i Høyesteretts praksis, og det er ved denne praksis etablert at det for narkotikaforbrytelser av det omfang vi her står overfor, må fastsettes en lengre ubetinget fengselsstraff med mindre samfunnsstraff fremstår som et forsvarlig alternativ som følge av klare og sterke rehabiliteringshensyn eller andre særlige tungtveiende hensyn, jf. Rt. 2003 side 211, Rt. 2004 side 759, Rt. 2005 side 1070, Rt. 2006 side 1093, Rt. 2006 side 1096 og Rt. 2006 side 1118.
- (14) Lagmannsrettens flertall har sammenfattet de hensyn som tilsier bruk av samfunnsstraff i saken slik:

”As motiv har vært å skaffe midler til sin familie i en økonomisk svært vanskelig situasjon. Han fremstår ikke som noen profesjonell kurer, og han har ikke hatt noe med narkotikamiljøet å gjøre tidligere. A har til fulle forstått det klanderverdige i det han har gjort, og kommet med en uforbeholden tilståelse om de straffbare forhold han har vært involvert i. Flertallet legger til grunn at A har fått tilsagn om ny jobb, et tilbud han etter all sannsynlighet vil miste dersom han må inn og sone en lengre ubetinget fengselsstraff. Et lengre fengselsopphold vil også ramme hans familie svært tungt, både økonomisk og sosialt.”

- (15) Det er imidlertid de allmennpreventive hensyn som er fundamentet for den etablerte praksis, og det ville etter mitt skjønn utgjøre et markert brudd med tidligere praksis om lagmannsrettens dom skulle bli stadfestet.
- (16) At lagmannsrettens flertall likevel kom til at det var riktig å benytte samfunnsstraff er av flertallet begrunnet slik:

”I forbindelse med senere års endringer i reglene om bruk av samfunnsstraff, har det vært en uttalt målsetting å øke bruken av samfunnsstraff. Flertallet ser det slik at anvendelsesområdet er i stadig utvikling, og at det i større grad enn før nå er rom for å ta individuelle hensyn ved vurderingen av om bruk av samfunnsstraff er en tjenlig straffereaksjon.”

- (17) Som et alminnelig synspunkt er dette etter mitt syn rimelig treffende. Det har vært et klart uttalt politisk ønske om økt bruk av samfunnsstraff, og dette har vært fulgt opp av domstolene på en måte som har ført til en stadig økende bruk av slik straff. Det må forventes at denne utviklingen vil fortsette. Det er imidlertid fortsatt et vilkår at ”hensynet til straffens formål ikke taler mot en reaksjon i frihet”, jf. straffeloven § 28 a bokstav b. På tross av den absolutte ordlyd, må det være klart at bestemmelsen gir anvisning på en interesseavveining, men på områder der de allmennpreventive hensyn tillegges særlig stor vekt, vil samfunnsstraff for alvorlige forbrytelser fortsatt være unntaket.
- (18) Ønsket om økt bruk av samfunnsstraff er kommet til uttrykk i ulike sammenhenger i forbindelse med lovarbeidet. Det fremgår på side 295 i proposisjonen til ny straffelov, Ot.prp. nr. 90 for 2003–2004, at behovet for den endring i straffeloven § 28 a, som trådte i kraft den 1. januar 2006, nettopp ble eksemplifisert ved at bruk av samfunnsstraff ikke på

formelt grunnlag burde være avskåret som reaksjon ved overtredelser av straffeloven § 162 andre ledd. Departementet mente at samfunnsstraff, særlig hvor det foreligger en rehabiliteringssituasjon, kan være en velegnet reaksjon i en del slike saker.

- (19) Også stortingskomitéen fremhever i Innst. O. nr. 72 for 2004–2005 på side 73 betydningen av at det på domsavsigelsestidspunktet foreligger en rehabiliteringssituasjon:

”Unntaksvis kan det for eksempel være riktig å reagere med samfunnsstraff ved narkotikaforbrytelser etter gjeldende straffelov § 162 annet ledd, dersom gjerningspersonen er i en rehabiliteringssituasjon på domsavsigelsestidspunktet.”

- (20) Høyesterett har ikke tidligere behandlet spørsmålet om bruk av samfunnsstraff i slike saker etter lovendringen, men Høyesteretts praksis reflekterer allerede de synspunkter departementet og stortingskomitéen ga uttrykk for.
- (21) I Ot.prp. nr. 31 for 2006–2007, om lov om endringer i straffegjennomføringsloven mv., uttrykker Justisdepartementet et fortsatt ønske om økt bruk av samfunnsstraff. Det foreslås også en utvidet adgang til å anvende samfunnsstraff sammen med en kort ubetinget fengselsstraff. Det er imidlertid ikke noe i proposisjonen som peker i retning av at lovgiver har tenkt seg en vesentlig endring i straffutmålingspraksis overfor alvorlige narkotikaforbrytelser. De allmennpreventive grunner, som generelt har vært bestemmende for straffenivået ved narkotikaforbrytelser, krever da at den klare hovedregel fortsatt må være ubetinget fengsel for slike forbrytelser.
- (22) De forhold som tilsier at det anvendes samfunnsstraff i denne saken, er av så vidt alminnelig karakter at konsekvensene av å idømme samfunnsstraff synes å måtte bli at dette langt på vei ville bli hovedregelen ved førstegangsovertredelser. Jeg kan ikke se at det er grunnlag for en slik omlegging av straffutmålingspraksis for alvorlige narkotikaforbrytelser av den karakter som denne saken gjelder.
- (23) De forhold som er påberopt til støtte for bruk av samfunnsstraff, må utvilsomt få betydning ved straffutmålingen. Domfeltes uforbeholdne tilståelse har ikke bare hatt prosessøkonomisk betydning, men har også bidradd til oppklaring av saken i forhold til hans oppdragsgiver. Slik jeg vurderer saken, er imidlertid disse forhold forsvarlig hensyntatt av tingretten og mindretallet i lagmannsretten ved utmåling av straffen til fengsel i ett år. På grunnlag av Høyesteretts praksis kan jeg ikke se at det er grunnlag for ytterligere reduksjon av straffen.
- (24) Jeg stemmer for denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 1 – ett – år med fradrag av 12 – tolv – dager for utholdt varetektsfengsel.

- (25) Dommer **Flock:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (26) Dommer **Skoghøy:** Likeså.
- (27) Dommer **Indreberg:** Likeså.
- (28) Dommer **Gjølstad:** Likeså.
- (29) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 1 – ett – år med fradrag av 12 – tolv – dager for utholdt varetektsfengsel.

Riktig utskrift bekreftes: